

ПРИВРЕДНИ СУБЈЕКТИ (ТРГОВЦИ)

Разграничење од непривредних (грађанских) субјеката

Значај разграничења

- трговац као врста грађанскоправног субјекта
- израз „трговац“ – нема га у комп. пр. Србије, већ има „привредни субјект“

Разлози разграничења

- различита права и обавезе трговца:
 - 1) повлашћења – може да послује, ужива олакшице у пословању, заштита послов. имена
 - 2) дискриминација – регистрација, пословне књиге, друкчији порези, годишњи обрачун...
- положај уређен компанијс. правом (нпр. правна и пословна способност, настанак, управљање...)
- надлежност трговинског суда
- привредни спор – посебна врста парнич. пост.
- меродавно трговинско право за послове трговца

Економски појам трговца

Суштина – лице, обрће капитал, делатност, намера добити

Обрт капитала

- „трговина“ - куповина по нижој цени ради продаје по вишој цени (маржа, трошкови, добит и губитак)
- намера стицања добити и ризик сношења губитка
- врста делатности није знајачна – и непривредне делатности
 - предмет трговине – роба, услуге, новац и капитал

Правни појам трговца

- објективно схватање - природа делатности (посла): **а)** акт циркулације и **б)** акт шпекулације
- субјективно схватање (форма трговца) – индустријалац, банкар, велетрговац

Српски појам

Објективно схватање – „привредни субјект“; лице; трајније и самостално обављање делатности; циљ-добит

Врсте према циљу

- добитни субјекти
 - * они који послују ради добити
 - * врсте: привредна друштва и предузетници
 - * врста делатности неважна; добит битна
- приходовни субјекти
 - * они који послују ради стицања прихода, али добит није главни циљ
 - * врсте: јавна предузећа, задруге и др. који обрћу капитал
 - * нпр. јавна предузећа раде у општем интересу уз накнаду; губитак покрива оснивач (нпр. држава)
- неприватизована друштвена и државна предузећа (нестају у приватизацији и стечају)

Искључење – пољопривредници и носиоци слободних занимања (професија; нпр. адвокати)

Процесни појам привредног субјекта

- значај за одређивање надлежности привредног суда (привредни спор)
- привредно друштво, предузетник, задруга, предузећа и удружења привредних субјеката

Трговац у управном праву

- појам – лице; делатност трговине у ужем смислу (на велико и мало)
- поређење с привредним субјектом
 - * ужи појам – само трговци у ужем смислу (не и произвођачи, грађевинари итд.)
 - * шири појам – укључује пољопривреднике и носиоце слободних занимања (професија)

Критеријуми разлике привредних од непривредних субјеката

Двојни критеријум: 1) циљ делатности 2) врста делатности

Привредни субјекти

- циљ делатности
 - * свако лице које се бави делатношћу ради добити (друштва и предузетници)
 - * врста делатности није значајна: производња, трговина, грађевинарство, ванпривредне делатности (нпр. спорт, култура, образовање...)

- врста делатности – лице које обавља привредну делатност, али добит није главни циљ (јавна предузећа и задруге)

- регистрација – обавеза уписа у посебан регистар код Агенције за привредне регистре (АПР)
Непривредни (грађанскоправни) субјекти

- појам – сви који нису привредни

- врсте

1) недобитни субјекти – немају за циљ стицање добити

2) ванпривредни субјекти

* обављају ванпривредну делатност; не ради добити (нпр. ширење културе, образовање, добротинство, уштеда трошкова, екологија, лечење)

* физичка лица – нпр. запослени и незапослени, пољопривредници, слободна занимања (нпр. адвокати, приватни лекари, апотекари...)

* правна лица – 1) удружења (нпр. аматерс. спортс. клуб, адвокат. или лекарска комора) 2) установе (универзитет, факултет, позоришта, музеји...)

- регистрација – 1) установе код привред. суда, осим здравств. установа и уставнова културе 2) задужбине и удружења код АПР-а (посебни регистри), укључујући и здравств. установе и установе културе

Предузеће

Има правни и економски појам

Правни појам

- правно лице; делатност; средства у јавној својини

- врсте:

1) јавно предузеће – општи интерес

2) друштвено предузеће

* средства у друштвеној својини; циљ – стицање добити

* претворена у АД; у приватизацији су или стечају

Економски појам

- организована група људи; делатност употребом материјалних добара; циљ – добит

- економски је субјект – учесник на тржишту; конкуренција са осталим учесницима

- организационо јединство људи, добара и укупности послова којим се баве

Економски појам предузећа

- елементи предузећа: 1) људски 2) материјални и 3) организациони

* људски ел. – власници, запослени и управа

* материјални ел. – добра којим послује (средства, сировине, новац, роба, права)

* организациони ел. – а) унутрашњи односи људи у предузећу б) спољни односи са трећим лицима (повериоцима и дужницима; пословне везе)

- динамички појам

* није статички појам, као нпр. сувласничка заједница

* суштина - у организованом обављању делатности употребом добара

Није субјект, већ објект права

Субјект је ималац (власник) предузећа – привредно друштво, предузетник или друго правно лице (нпр. задруга)

Право имаоца да располаже предузећем – да га прода, размени, поклони, заложи...

Односи поводом преноса предузећа

1) однос преносиоца и стикаоца – а) зависи од врсте посла који су закључили б) ако је теретни посао (нпр. продаја) – преносилац одговара стикаоцу за мане предузећа, као за мане ствари

2) однос учесника преноса и 3. лица (нпр. поверилаца преносиоца)

• проблем текућих послова у часу преноса

• ако се са предузећем преносе дугови на стикаоца – стикалац солидарно одговара са преносиоцем за његове дугове до преноса

• ограничење одговорности стикаоца – вредност предузећа умањена за дугове

Настанак привредног субјекта

Нужност испуњења прописаних услова и поступка (регистрација)

Разлог – заштита правне сигурности 3. лица (уознавање са подацима о привред. субјекту у регистру)

4 система настанка – утицај „воље“ државе на настанак

1) систем самопризнања (нормативни систем)

- субјект сам настаје, без утицаја државе
- испуњење прописаних услова
- обавеза регистрације – регистарски орган нема дискрецију; проверава само формалну законитост
- примена
 - * општи систем; важи кад год прописима није предвиђен други систем
 - * важи и за предузетника

2) систем државне одлуке

- држава или терит. једин. као оснивач
- примена изузетна – општи интерес (нпр. јавна предузећа)
- државна одлука – закон или управни акт
- обавеза регистрације

3) систем дозволе (државно признање)

- као нормативни, али додатан услов – дозвола надлежног органа (целисходност)
- сложене и ризичне делатности – банке, осигур. друшт., берзе, слободне зоне

4) систем концесије (повластице)

- предмет - природна богатства, добра у општој употреби или делатност од општег интереса
- конкурс – концесија државе најповољнијем понудиоцу
- уговор о концесији, па оснивање друштва

Регистрација привредних субјеката

Појам регистра

- јавна књига
- води надлежни орган - Агенција за привр. регистре
- подаци о субјектима значајним за промет

Надлежни орган (упоред. пр.) – суд, комора, управни орган

Регистратор

- службеник у АПР-у надлежан да одлучује о уписима и води регистар
- именује га управни одбор АПР уз сагласност Владе; мандат 4 год. (више мандата)

Правни извор – 1) Закон о АПР 2004 2) Закон о поступку регистрац. у АПР 2011

Значај – 1) омогућавање трећим лицима сазнавања података значајних за промет у вези са свим регистрованим субјектима 2) стицање националности привредног друштва 3) примена компанијс. права на регистроване субјекте

Састав регистра

- 1) главна књига – а) рег. улошци (по субјектима) б) рег. листови в) активан и пасиван део
- 2) помоћне књиге – а) контролник бројева уложака б) збирка исправа в) друге књ.

Функције регистра: 1) ф-ја објављивања података 2) ф-ја контроле формалних услова за упис 3) доказна ф-ја

Начела – 1) јавности 2) истинитости (поуздања; претпоставка несавесности) 3) обавезности уписа 4) временског првенства 5) самосталности 6) ефикасности и економичности (јефтиноће) 7) електронског вођења 8) јединства за целу земљу (слободна доступност)

Субјекти уписа – обавеза уписа:

- 1) привредни субјекти – а) привредна друштва (општа и посебна) б) предузетници в) задруге д) други прописани субјекти
- 2) огранци – домаћи огранци и страна представништва
- 3) ванпривредни субјекти - нпр. удружења

Предмет уписа (подаци): 1) лична обележја (име, седиште, делатност, матични бр., регист. бр., ПИБ) 2) организац. облик. (нпр. од, кд., доо, ад, задруга...) 3) време оснивања 4) имена оснивача (чланова) 5) удели 6) капитал 7) директор 8) заступници 9) огранци 10) статусне промене 11) ознака посебног статуса (нпр. “у стечају”) 12) промене података

Врсте уписа – 1) по захтеву субјекта уписа или по службеној дужности АПР-а или другог органа (нпр. стечајног суда) *2)* по дејству – *а)* конститутивни (нпр. оснивање, статусна промена, престанак) и *б)* декларативни (нпр. име, делатност, седиште) *3)* по значају – *а)* уписи (коначни подаци) и *б)* забележбе (нпр. спора) – привремени податак (декларативност) *4)* обавезни и вољни (податак није обавезан)

Поступак - управни

Покретање

- пријавом
- дужност подношења - 15 дана по настанку чињенице (за кашњење већа такса)

Подносилац пријаве – оснивач, заступник привр. субјекта, законом овлашћено лице (нпр. суд, стечајни управник, продавац удела и др.)

Начин подношења – *1)* на папиру *2)* електронски

Одлучивање

- рок – *1)* 5 дана по пријему пријаве *2)* пропуштање – претпоставка усвајања
- одлука (решењем): *1)* усвајање или *2)* одбацивање
- откљонив разлог одбацивања – рок 15 дана; задржавање временског првенства
- дужност усвајања ако су испуњени формални услови (АПР нема дискрецију)
- правни лек – *1)* жалба министарству привреде *2)* рок - 30 дана *3)* Регистар може сам да је усвоји (рок 5 дана) *4)* рок одлучивања министарства - 30 дана *5)* одлука: *а)* одбаци жалбу *б)* одбије жалбу *в)* усвоји жалбу и укине или преиначи решење (усвајање пријаве)
- управни спор – Управни суд (30 дана за тужбу)
- захтев за преиспитив. пресуде Управ. суда

Време регистрације – дан доношења решења

Објављивање

- интернет страна Агенције на дан доношења решења (нема објаве у Служб. гласн.)
- дејство према трећим лицима (несавесност) – *1)* сутра по објављивању *2)* право 3. лица да докаже незнање у првих 15 дана по објави *3)* право друштва да докаже знање 3. лица и нерегистрованог податка

Ништавост оснивачког акта

Разлози – само за апсолутну ништавост

- нема прописане форме (нпр. овере)
- нема битног елемента (нпр. улога чланова)
- забрањена делатност
- сви чланови друштва пословно неспособни

Дејство поништаја – две ситуације:

- друштво још није регистровано – као и сваког ништавног правног посла
- друштво је регистровано (основано) – разлог престанка друштва

Престанак друштва услед поништаја оснив. акта

- принудна ликвидација код АПР-а, односно стечај ако је презадужено
- дејство на текуће послове – остају пуноважни за трећа савесна лица
- одговорност чланова за дугове друштва – *1)* друштва капитала – вредношћу удела *2)* друштва лица – солидарно неограничено

Поступак поништаја – парнични

Тужилац – свако правно заинтересовано лице (нпр. члан друштва, 3. лице)

Тужени – оснивачи и друштво

Исход парнице – *1)* отклањање разлога – одбијање т. захтева (нпр. допуњен миним. капитал) *2)* неотклањање разлога – пресуда о поништају

Суд доставља пресуду АПР-у ради ликвидације

Поништај оснивања друштва

Разлози *процесни* – битна повреда поступка регистрације оснивања (нпр. неистинити подаци у пријави, лажна исправа и др.)

Поступак – парнични, као за поништај оснивачког акта

Надлежност – привр. суд седишта друштва

Тужилац – лице с правним интересом

Тужени – друштво

Рок за тужбу: 1) 30 дана од сазнања за разлог 2) 1 година по регистрацији (конвалидација)
Дејство – као у поништају оснив. акта